

การพัฒนาระบบการสอนสังคมศึกษาอิงนิทานชาดกในวิชาพระพุทธศาสนา

เรื่องเบญจศีล สำหรับนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร

: กรณีศึกษาโรงเรียนวัดจันทรสโมสร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

A Cataka-Based Social Studies Instructional Systems in Buddhist Course on the Five Precept for Primary Students in Bangkok Metropolitan School : A Case Study Wat Chansamosorn Dudit Bangkok

พระมหาสมควร สุวณโณ (คุ้มสุวรรณ)

Phramaha Somkuan Suvann SuvannO (Kumsuwan)

นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Ed.D. Student, Doctor of Education in Teaching Social Studies

Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: somkuan52692@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 28 มิถุนายน 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 29 มิถุนายน 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 29 มิถุนายน 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบพัฒนา โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อการพัฒนาระบบการสอนสังคมศึกษาอิงนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล สำหรับนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาโรงเรียนวัดจันทรสโมสร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 2) เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพการพัฒนาระบบการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล สำหรับนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาโรงเรียนวัดจันทรสโมสร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยระบบการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง เบญจศีลสำหรับนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่อการสอนด้วยระบบการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล สำหรับนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยใช้นิทานชาดก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 จำนวน 155 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 35 คน โรงเรียนวัดจันทรสโมสร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ การพัฒนา

ระบบการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล สำหรับนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาโรงเรียนวัดจันทรสโมสร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยใช้นิทานชาดกในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังการใช้ระบบการสอนจากนิทานชาดก แผนการสอนที่ 1 – 5 แบบวัดความพึงพอใจของระบบการสอนเรื่องเบญจศีล 5 ข้อ สามารถวิเคราะห์ข้อมูลและหาสถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาระบบการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีลสำหรับ นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 กรุงเทพมหานคร โดยใช้นิทานชาดก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา จำนวน 5 แผนการสอน ดังนี้ แผนการสอนที่ 1. ศีลข้อที่ 1 นิทานชาดกเรื่อง ปลาอานนทร์ราชามหาสมุทร ใช้เวลาเรียน 3 ชั่วโมง พบว่าระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 49.600 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 4.1 แผนการสอนที่ 2. ศีลข้อที่ 2 นิทานชาดกเรื่อง ดาบสจอมคดโกง ใช้เวลาเรียน 3 ชั่วโมง พบว่าระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 49.63 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 3.87 แผนการสอนที่ 3. ศีลข้อที่ 3 นิทานชาดกเรื่อง มานพหนุ่มช่างทอง ใช้เวลาเรียน 3 ชั่วโมง พบว่า มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 50 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 4 แผนการสอนที่ 4. ศีลข้อที่ 4 นิทานชาดกเรื่อง ปลาจอมผัดวันประกันพรุ่ง ใช้เวลาเรียน 3 ชั่วโมง พบว่ามีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 51 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 4.36 แผนการสอนที่ 5. ศีลข้อที่ 5 นิทานชาดกเรื่อง กำเนิดสุรา ใช้เวลาเรียน 3 ชั่วโมง รวม 15 ชั่วโมง พบว่ามีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 51 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 4.36

คำสำคัญ: วิชาพระพุทธศาสนา, ระบบการสอนสังคมศึกษา, เบญจศีล

ABSTRACT

This Dissertation what research and develomant. with objectives 1) To develop a social studies teaching system based on Jataka tales in the subject of Buddhism five precepts for elementary school students Bangkok A case study of Wat Chansamosorn School, Dusit District, Bangkok. 2) To analyze the development efficiency of social studies teaching system based on Jataka tales in Buddhism subjects. five precepts for elementary school students Bangkok A case study of Wat Chansamosorn School, Dusit District, Bangkok. 3) Comparison of learning achievements before and after learning through the teaching and learning system of social studies based on Jataka tales. A Buddhist subject on the Benja precepts for elementary school students Bangkok. 4) to study the satisfaction of elementary school students toward teaching with the teaching system of social studies based on Jataka tales in Buddhism subjects. Five precepts A case study of Wat Chansamosorn School, Dusit District, Bangkok. The subject of Buddhism on the Benja Precepts A case study of Wat Chansamosorn School, Dusit District, Bangkok. Finding Efficiency and Studying Student's Satisfaction with Learning by Development

of Teaching System for Social Studies Based on Jataka Tales Buddhist subjects on Benjasila for elementary school students Bangkok by using Jataka Tales for elementary school students The target group used in this research were elementary school students 4th - 6th, 155 samples, 35 people. Wat Chantrasamosorn School, semester 2, academic year 2022, The research tools were The development of social studies teaching system based on Jataka tales in Buddhist subjects on Benjasila for elementary school students Bangkok A case study of Wat Chansamosorn School, Dusit District, Bangkok. by using Jataka tales to create knowledge by oneself The achievement test after using the teaching package from the Jataka Tales Teaching Package 1 - 5, the Satisfaction Measure of the Benjasila Teaching Package 5, data were analyzed and the statistics used were percentage, mean, standard deviation. And t test.

Result had found that The development of social studies teaching system based on Jataka tales in Buddhist subjects on Benjasila for elementary school students Bangkok by using Jataka Tales for elementary school students in building knowledge by oneself For primary school students, there are 5 teaching plans as follows: Lesson Plan 1. Precepts No. 1 Jataka Tales King Anon fish spent 3 hours studying. It was found that the level was very good. The mean ($\bar{X}$) was 49.60 and the standard deviation (S.D.) was 4.1. Lesson plan 2. Precept No. 2 Jataka Tales: The Crooked Sword took 3 hours to study. It was found that the level was very good with the mean ($\bar{X}$) equal to 49.63 and the standard deviation (S.D.) equal to 3.87. Lesson Plan 3. Precepts No. 3 Jataka Tales Manop Young Goldsmith spent 3 hours studying. It was found that the mean ($\bar{X}$) was 50 and the standard deviation (S.D.) was 4. Lesson Plan 4. Precepts No. 4 Jataka Tales The procrastination fish spent 3 hours studying, found that the mean ($\bar{X}$) was 51, the standard deviation (S.D.) was 4.36. Lesson plan 5. Precept No. 5 Jataka tales on the origin of liquor took 3 hours to study, totaling 15 hours. It was found that the mean ($\bar{X}$) was 51, the standard deviation (S.D.) was 4.36.

Keywords: Buddhist Course, Social Studies Instructional Systems, the Five Precept

1. บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมไปอย่างรวดเร็ว ทำให้มนุษย์มีการปรับเปลี่ยน มีการใช้ชีวิตที่แตกต่างจากยุคต่างๆ ที่ผ่านมาอย่างเห็นได้ชัด เครื่องมือสื่อสารและเทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันอย่างไม่รู้ตัว โดยสถานการณ์ในสังคมโลกในปัจจุบันมนุษย์ต่างก็มีค่านิยมการเน้นวัตถุมากกว่าการทำจิตใจให้ผ่องใสดีงาม แม้ในสังคมไทยก็ประสบกับปัญหาความเสื่อมถอยทางด้านจิตใจและคุณธรรมมากขึ้น ดังที่มีปรากฏผลเป็นข่าวเชิงลบตามสื่อมวลชนต่างๆ ไม่เว้นในแต่ละวัน นับเป็นการสร้างความหดหู่ และสะเทือนใจต่อสันติสุขในสังคมเป็นอย่างยิ่ง ด้วยเหตุนี้จึงเห็นควรมีการรณรงค์หันมาเน้นการพัฒนา

สังคมไทยให้คนไทยมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ตามกรอบศีลธรรมที่ดั่งงาม มีคุณธรรมพื้นฐานชั้น ให้ทันต่อความเจริญทางวัตถุในโลกาภิวัตน์ การเริ่มพัฒนาควรเริ่มพัฒนาบุคคลที่เป็นรากฐานของสังคมที่เป็นเด็กและเยาวชน

อนาคตของไทยหรือสิ่งที่บ่งบอกความเป็นชาติไทยคือสิ่งที่เยาวชนได้หันมามีจิตใจที่ใฝ่คุณธรรมจริยธรรม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปฏิรูปการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนให้มีค่านิยมที่ดั่งงามและรักการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้เองรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี 2550 หมวด 5 มีแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในมาตราที่ 81 ระบุว่า รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้ปลูกฝังจริยธรรมที่ถูกต้อง เยาวชนไทยจึงเป็นบุคคลของชาติ แต่ไม่สามารถที่ปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เมื่อขาดหลักธรรมอันเป็นพื้นฐานการพัฒนาสังคมจึงทำให้สังคมวุ่นวาย เกิดความเดือดร้อนต่อบุคคลรอบข้าง จิตใจขาดธรรมะปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมทำให้เด็กไม่สนใจผู้อื่น เกิดความโลภ เห็นแก่ตัว ไม่มีระเบียบวินัย ขาดความเสียสละ ศาสนา ขาดศีลธรรมและขาดจริยธรรม แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หลักธรรม ของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการ อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดั่งงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญ ประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม ปัญหาที่พบมากที่สุด ในโรงเรียนที่ทุกภาคส่วนควรคำนึงถึงสิ่งที่คนไทยในฐานะชาวพุทธ ควรปฏิบัติอันเป็นคุณธรรมพื้นฐานทางพระพุทธศาสนาที่เร่งแก้ไข ถ้าทุกคนมีเบญจศีลแต่ไม่ได้ปฏิบัติก็ไม่ถือว่าเป็นผู้ไม่น้อมนำหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าไปปฏิบัติ

ดังนั้น หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงมีการกำหนดให้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็น 1 ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียน โดยมีสาระศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม ซึ่งมีแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ เป็นการนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดั่งงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอรวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรม ตามที่สังคมพึงประสงค์ ดังวันเพ็ญ วรณโกมล ได้ให้ความหมายของสังคมศึกษาว่า “สังคมศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมศาสตร์ โดยจัดเนื้อหาจากหลายวิชาในสาขาสังคมศาสตร์และสาขาที่เกี่ยวข้อง คัดเลือกเฉพาะส่วนที่จำเป็นและเหมาะสมเพื่อมาจัดหลอมรวมขึ้นมาใหม่ เพื่อใช้สอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยมุ่งเน้นพัฒนาชีวิตให้มีคุณภาพ เป็นพลเมืองที่ดีของสังคมไทย และสังคมโลกตามหลักพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม”

ในการสอนสังคมศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่กำหนดไว้จำเป็นต้องจัดการสอนอย่างเป็นระบบ โดยมีการออกแบบที่ใช้วิธีระบบ (Systematic approach) เป็นการกำหนดขั้นตอนการสอนอย่างเป็นระบบ ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และการใช้แหล่งความรู้ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน จึงกล่าวได้ว่า ระบบการสอน เป็นองค์ประกอบต่างๆ ของการเรียนการสอนที่ได้รับการจัดให้มีความสัมพันธ์กันและส่งเสริมกันอย่างเป็นระเบียบ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ โดยระบบการจัดการเรียนการสอนเป็นระบบย่อยของการศึกษา และอาจจัดได้ในลักษณะที่เป็นระบบใหญ่ คือ เป็นระบบที่ครอบคลุม

องค์ประกอบการเรียนการสอนโดยส่วนรวม ทั้งนี้ในการสอนสังคมศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในรายวิชา พระพุทธศาสนา ได้มีการนำพุทธวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าเข้าบูรณาการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และเป็นผู้มีศีลธรรม

พุทธวิธีการสอน(Buddha's Teaching Methods) เป็นวิธีสอนของพระพุทธเจ้าที่ใช้สอนพระภิกษุ ภิกษุณี สามเณร สามเณรี อุบาสกและอุบาสิกา ซึ่งพระพุทธเจ้าตรัสรู้ทรงคิดหาวิธีสอนเวไนยสัตว์และความ แตกต่างระหว่างบุคคล ทรงเปรียบเทียบบุคคลไว้เป็นประจวบ 4 เหล่า เพื่อที่จะให้ผู้ที่ได้รับฟังสามารถเข้าถึงธรรม ได้โดยง่าย พุทธวิธีในการสอนพระองค์ไม่ใช่วิธีใดวิธีหนึ่งเพียงวิธีเดียว แต่ทรงใช้หลายๆ วิธีให้เหมาะสมกับ อุปนิสัยใจคอภูมิรู้เดิม และความแตกต่างระหว่างบุคคล พยายามใช้สื่อที่มีอยู่ในการเชื่อมโยงความรู้เพื่อให้ผู้ฟัง ได้เข้าใจได้โดยง่าย และประการสำคัญคือการเป็นแบบอย่างที่ดีเพราะแบบอย่างที่ดีมีค่ามากกว่าคำสอน ทรง ทำให้เป็นตัวอย่าง แล้วคนฟังจะปฏิบัติตาม และเข้าใจหลักธรรมนั้น ทั้งนี้เนื้อพระธรรมคำสอน หลักการสอน และวิธีการสอนของพระพุทธองค์นั้น ปรากฏอยู่แล้วในพระไตรปิฎก และคัมภีร์อธิบายมีอรรถกถาเป็นต้น แต่คัมภีร์เหล่านั้นมีเนื้อหามากมาย มีขนาดใหญ่โต

นิทานชาดกเป็นหนึ่งในหลักธรรมคำสั่งสอนที่สอดแทรกหลักธรรมและข้อคิด โดยเป็นเรื่องเกี่ยวกับการบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์ แสดงถึงความเป็นมาในพระชาติต่าง ๆ ที่ได้เกิดมาสร้างบารมีเอาไว้เพื่อ การตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ซึ่งเรียกว่าพระเจ้า 500 ชาติ ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎกเล่มที่ 27, 28 มีทั้งหมด 547 เรื่อง

การสอนอิงนิทานชาดกจึงการเป็นกลวิธีและอุบายในการสอนหนึ่งในพุทธวิธีการสอน โดยเป็นการยก อุทาหรณ์ และการเล่านิทานประกอบ ช่วยให้เข้าใจความได้ง่ายและชัดเจน ช่วยให้จำแม่น เห็นจริง และเกิด ความเพลิดเพลิน ทำให้การเรียนการสอนมีรสชาติมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการนำนิทานชาดกมาสอดแทรกหรือบูรณา การในการสอนจะได้รับความรู้เกี่ยวกับพระชาติต่างๆ ขององค์สัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว และยังได้ฝึกทักษะทาง ภาษาเพราะนิทานชาดกจะมีคำศัพท์ยากที่เกี่ยวกับศาสนา และยังได้รับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่ สอดแทรกอยู่ในเนื้อเรื่องที่อ่าน ดังกึ่งแก้ว อตถถาทร กล่าวถึงประโยชน์และคุณค่าของชาดกว่า ถึงแม้การเล่า นิทานจะเป็นไปเพื่อความเพษาชนคือ แสดงให้เห็นหลักศีลธรรมและจรรยา ซึ่งมีทั้งคลิตเพลินเป็นจุดใหญ่ก็ ตาม การเล่าก็มีสาระแก่นสารที่แสดงถึงคตินิยมของปรวามเชื่อและแนวปฏิบัติต่างๆ ที่ได้รับจากการฟังนิทาน ดังนั้นการสอนอิงนิทานชาดกจึงเหมาะกับการสอนสังคมศึกษา รายวิชาพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะระดับ ประถมศึกษา เพราะผู้เรียนในระดับประถมศึกษา เป็นวัยที่ชอบเล่าและอ่านนิทาน สามารถพัฒนาให้เด็กได้ จินตนาการ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ มีสมาธิที่ยาวนานขึ้นและยังช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาอีกด้วย โดยเฉพาะการฟังเพื่อสะสมคำต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้เด็กสื่อสารได้อย่างคล่องแคล่วต่อไป

ซึ่งการสอนอิงนิทานชาดกนั้น หลักเบญจศีล เบญจธรรม เป็นหลักธรรมหนึ่งทางพุทธศาสนาที่นักเรียน ควรมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะในการคิดและปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง สัมกับคำที่ท่านพุทธทาสภิกขุได้กล่าว ไว้ “ทุกคนควรมีศีล 5 และมีคุณธรรม จริยธรรมที่ดี เพื่อชีวิตที่มีความสุข ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังสนองต่อแนวปฏิบัติของกระทรวงศึกษาธิการในเรื่องการส่งเสริมศีลธรรมและจริยธรรมใน โรงเรียน ต้องการปลูกจิตสำนึกเด็กนักเรียนทุกคนให้ประพฤติปฏิบัติตามหลักจริยธรรมของศาสนาโดยกล่าว

ปฏิญาณตนร่วมกันในเรื่องศีล 5 ข้อหลังเคารพธงชาติทุกวัน” การพัฒนาการศึกษาต้องควบคู่ไปกับการพัฒนา ศีลธรรมโดยเฉพาะเบญจศีลอันเป็นศีลธรรมเบื้องต้น ในพระพุทธศาสนานั้นมีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรม ในศาสนาอื่นๆ ที่จะช่วยพัฒนาคนโดยเฉพาะเยาวชนนักเรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีในสภาพที่บ้านเมืองเกิดการ เปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว ส่งผลต่อความเป็นอยู่ของประชาชน ทั้งในระดับชุมชนเมืองและระดับ ชุมชน ชนบท ซึ่งมีการกระตุ้นให้เกิดการคิดเอาวัดเอาเปรียบกันในสังคม และปรับเปลี่ยนสังคมได้ ทำให้ผล กระทบในการดำเนินชีวิตก็ตามมา เช่น ความเครียด เหนง เศร้า ก้าวร้าว จิตใจเสื่อมโทรม จากศีลธรรมทาง ศาสนา แสดงพฤติกรรมอันชั่วร้ายที่ไม่พึงประสงค์ ก่ออาชญากรรม เช่นการทำฆาตกรรม โจรกรรม เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าการพัฒนาระบบการสอนเป็นกระบวนการสำคัญในการสอนสังคม ศึกษา โดยนำนิทานชาดกมาบูรณาการการสอนตามพุทธวิธีการสอนของพระพุทธเจ้า เพื่อจะพัฒนาคุณลักษณะพึง ประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม สำหรับผู้เรียนระดับประถมศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนา ระบบ การสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดกในวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร

2. คำถามที่ใช้ในการวิจัย

1. ระบบการสอนสังคมศึกษาอิงนิทานชาดกใน วิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล สำหรับนักเรียน ประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาโรงเรียนวัดจันทรสโมสร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร
2. ประสิทธิภาพของระบบการสอนสังคมศึกษาอิงนิทานชาดกใน วิชาพระพุทธศาสนาเรื่องเบญจศีล สำหรับนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาโรงเรียนวัดจันทรสโมสร อยู่ระดับใด
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยระบบการสอนสังคมศึกษาอิงนิทานชาดกใน วิชาพระพุทธศาสนาเรื่อง เบญจศีลสำหรับนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร
4. ความพึงพอใจของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่อการสอนด้วยระบบการสอนสังคมศึกษาอิงนิทาน ชาดกใน วิชาพระพุทธศาสนาเรื่องเบญจศีล กรณีศึกษาโรงเรียนวัดจันทรสโมสร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร อยู่ ในระดับใด

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อการพัฒนาระบบการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล สำหรับนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาโรงเรียนวัดจันทรสโมสร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพการพัฒนาระบบการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล สำหรับนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาโรงเรียนวัดจันทรสโมสร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยระบบการเรียนการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล สำหรับนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร

4. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่อการสอนด้วยระบบการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล กรณีศึกษาโรงเรียนวัดจันทรสโมสร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

4. ขอบเขตในการวิจัย

ในส่วนขอบเขตในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วางแผนและเลือกขอบเขตต่างๆ เพื่อสนับสนุนเป็นข้อมูลในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตเนื้อหาด้าน เบญจศีล (ศีล 5)

พระพุทธศาสนาเถรวาทสรุปได้ว่า “ศีล” (Morality) หมายถึง เป็นความประพฤติชอบทางกาย และวาจาหรือ เรียกว่าความเป็นปกติ คือ ความมีระเบียบวินัยทางกาย และวาจา โดยอาศัยเจตนาถาวร จึงละบาป คือ อกุศลได้ คือ กายทุจริต วาจทุจริต “ศีล” จึงเป็นธรรมเบื้องต้นที่จะให้เกิดกุศลธรรมทั้งปวงเป็นประธานให้กุศลธรรมอื่นๆ เกิดขึ้นตามมา กล่าวคือความมีเมตตา กรุณา หิริ โอตตัปปะและความซื่อสัตย์สุจริต เป็นต้น เพราะศีลจัดว่าเป็นฐานให้ถึงซึ่งโลกุตระธรรม คือ นิพพานสมบัติ ก็ต้องอาศัยศีลเป็นพื้นฐาน ดังนั้น ศีลจึงเป็นเบื้องต้นแห่งการปฏิบัติให้สุจริตทางกายวาจา และใจเป็นที่สุดหลักการสอนในทางพระพุทธศาสนาในส่วนที่เกี่ยวกับความประพฤติที่ดีงามและการหาเลี้ยงชีพในทางสุจริต ได้แก่ ศีล 5 โดยเฉพาะอย่างยิ่งมุ่งเน้นที่เป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่สังคมในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ศีล 5 ประการนี้ เรียกว่า หลักมนุษยธรรมแปลว่า ธรรมสำหรับมนุษย์ ธรรมทำให้คนเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ คือ การไม่ฆ่าสัตว์ การไม่ลักทรัพย์ การไม่ประพฤติผิดในกาม การไม่พูดเท็จ การไม่ดื่มสุราเมรัย เพื่อความประพฤติให้ถึงความเป็นปกติ ทางกาย วาจา คือ มีความสำรวมระวัง อาศัยเจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากความชั่ว หรือทุจริตทางกายกรรม วาจกรรม ศีล 5 ทั้งหมดนี้เป็นลักษณะที่ตั้งแห่งกุศลธรรมทั้งหลาย ให้พ้นจากทุจริต เพื่อให้มีสติปัญญารอบคอบสามารถควบคุมจิตใจของตนเองไม่ตกในทางที่ชั่วร้าย ทำให้เกิดคุณงามความดี มีเมตตา กรุณา ประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ธรรม มีความจริงใจต่อกันและกัน มีความสามัคคี และมีความมั่นคงในการดำเนินชีวิตรักในเพื่อนมนุษย์ และสรรพสัตว์ที่เกิดมาร่วมโลก ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเองและผู้อื่น และอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุขพฤติกรรม หมายถึง อาการกระทำต่างๆ หรือกิริยาที่แสดงออก

2. เบญจธรรม 5 เพื่อคู่กับเบญจศีล ได้แก่ ความหมายของ “เบญจธรรม” เบญจธรรม คือหลักธรรม 5 ประการอันเป็นคู่ของ เบญจศีล แต่ละข้อมีความหมายดังนี้

1) เมตตา กรุณา คือ ปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข และช่วยเหลือเขาให้พ้นทุกข์ การไม่ทำร้ายผู้อื่นนั้นก็นับว่าเป็นคนดีแล้ว แต่ถ้าจะให้ดียิ่งขึ้น ต้องเอื้อเฟื้อช่วยเหลือผู้อื่นด้วย สังคมจึงจะสงบร่มเย็นยิ่งขึ้น

2) สัมมาอาชีพ คือ ตั้งใจทำมาหาเลี้ยงโดยสุจริต หมายถึง การหาเลี้ยงชีพในทางที่ชอบ ธรรมข้อนี้คู่กับศีลข้อสองที่ให้ละเว้นจากการถือเอาของที่เขาไม่ให้ คนที่ประกอบอาชีพสุจริต ขยันขันแข็งในการทำมาหากิน ย่อมยินดีกับของที่ตนหาได้เอง ไม่คิดฉกฉวยเอาของผู้อื่น

3) กามสังวร คือระมัดระวังในเรื่องรักๆ ใคร่ๆ ทางกามารมณ์ หมายถึง การยินดีเฉพาะในคู่ครองของตนและการไม่คิดหมกมุ่นอยู่แต่เรื่องความรักความใคร่จนเกินขอบเขต การที่คนเรามีความต้องการทางเพศนั้น มิใช่ของผิดปกติแต่อย่างใด แต่ถ้าเดินสายกลางไว้ ก็จะทำให้เราไม่ไปผิดถูก

4) สัจจวาจา คือรักษาวาจาให้ได้จริง บูชาคำจริง หมายถึง การพูดความจริง เป็นธรรมที่ใช้คู่กับศีล ข้อสี่ที่ให้เว้นจากการพูดเท็จ ธรรมข้อนี้เป็นการส่งเสริมให้มนุษย์รู้จักแสดงไมตรีจิตต่อกันทางวาจา การพูดความจริงนี้หมายรวมถึงการพูดคำสุภาพ คำอ่อนหวาน และการสื่อสารที่ตรงกับความเป็นจริง ไม่บิดเบือนสื่อ

5) สติสัมปชัญญะ คือฝึกตนมิให้ประมาท หมายถึง มีสติรอบคอบรู้สึกตัวอยู่ตลอดเวลาที่กำลังทำอะไร พุดอะไร ธรรมข้อนี้คู่กับศีลข้อห้าที่ห้ามมิให้ดื่มสุราเมรัย ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามศีลและธรรมข้อที่ห้าอยู่เสมอจะเป็นผู้ที่ไม่ขาดสติ ไม่ประมาท จะทำการสิ่งใดก็จะสำเร็จได้โดยไม่ยาก และโอกาสที่จะเผลอตัวทำผิดด้วยความประมาทก็มีน้อยหรือไม่มีเลย

3. เนื้อหาด้าน ชาดก จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่

- (1) ชาดกเรื่อง ปลาอานนทร์ราชามหาสมุทร
- (2) ชาดกเรื่อง ดาบสจอมคดโกง
- (3) ชาดกเรื่อง มานพหนุ่มช่างทอง
- (4) ชาดกเรื่อง ปลาจอมผัดวันประกันพรุ่ง
- (5) ชาดกเรื่อง กำเนิดสุรา

5. สมมติฐานการวิจัย

การพัฒนาระบบการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนาเรื่องเบญจศีล สำหรับนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาโรงเรียนวัดจันทรสโมสร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร กำหนดสมมติฐานของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ระบบการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล สำหรับนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร
2. ประสิทธิภาพของระบบการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล สำหรับนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับดี
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยระบบการเรียนการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล
4. ความพึงพอใจของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่อการสอนด้วยระบบการสอนสังคมศึกษาอิงนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล กรณีศึกษาโรงเรียนวัดจันทรสโมสร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก

6. นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อความเข้าใจศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัยตรงกัน ผู้วิจัยจึงนิยามความหมายไว้ ดังนี้

1. การพัฒนาระบบการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการสร้างระบบการจัด การเรียนการสอนตามแนวคิดและกระบวนการของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methodology) โดยใช้วิธี ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research : R₁) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของระบบการสอนสังคมศึกษาอิงนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล ระดับประถมศึกษา พุทธวิธีการสอน นิทานชาดก

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development : D₁) ขั้นพัฒนาระบบการสอนสังคมศึกษาอิงนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล ระดับประถมศึกษา (D₁ and D₂) โดยเป็นขั้นร่างระบบการสอนนิทานชาดก ระดับประถมศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research : R₂) การทดลองใช้ระบบการสอนสังคมศึกษาอิงนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล ระดับประถมศึกษา เป็นขั้นการทดลองระบบการสอนนิทานชาดก ระดับประถมศึกษา

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (D₂) ระบบการสอนสังคมศึกษาอิงนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล ระดับประถมศึกษา เป็นขั้นตอนการประเมินการสอนนิทานชาดกและปรับปรุงระบบสอนนิทานชาดก ระดับประถมศึกษา

ระบบการสอนสังคมศึกษาอิงนิทานชาดกใน วิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล

Sojatake Model คือ แนวคิดนวัตกรรมการวิจัยจากชาดก เป็นการพัฒนาการสอนสังคมศึกษาอิงนิทานชาดกใน วิชาพระพุทธศาสนาเรื่องเบญจศีล สำหรับนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ภูมิศึกษาโรงเรียนวัดจันทรมุข เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดย พระมหาสมควร สุวณฺโณ (คัมภีร์สุวรรณ)

2. ชาดก หมายถึง เรื่องราวหรือชีวประวัติในอดีตชาติของพระโคตมพุทธเจ้า คือ สมัยที่พระองค์เป็นพระโพธิสัตว์บำเพ็ญบารมีอยู่ พระองค์ทรงนำมาเล่าให้พระสงฆ์ฟังในโอกาสต่าง ๆ เรียกเรื่องในอดีตของพระองค์นี้ว่า ชาดก ชาดกเป็นเรื่องเล่าคล้ายนิทาน บางครั้งจึงเรียกว่า นิทานชาดก

ชาดกที่ทรงเล่านี้มีหลายร้อยเรื่อง ว่าทรงเคยเกิดเป็นมนุษย์บ้างเป็นสัตว์บ้างแต่ที่รู้จักกันโดยทั่วไปคือ 10 ชาตีสุดท้ายที่เรียกว่าทศชาติชาดก และชาตีสุดท้ายที่สุดที่ทรงเสวยพระชาติเป็นพระเวสสันดร จึงเรียกเรื่องพระเวสสันดรนี้ว่า มหาเวสสันดรชาดก

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางเรียน หมายถึง เครื่องมือที่ใช้วัดความรู้ ความสามารถของนักเรียนชั้นประถมศึกษาศึกษาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา เนื้อหาด้าน ชาดก จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่

1) ชาดกเรื่อง ปลาอานนทร์ราชามหาสมุทร

2) ชาดกเรื่อง ดาบสจอมคดโกง

3) ชาดกเรื่อง มานพหนุ่มช่างทอง

4) ชาดกเรื่องปลาจอมผิดวันประกันพรุ่ง

5) ชาดกเรื่อง กำเนิดสุรา ระบบการสอนนิทานชาดกชาดก ระดับประถมศึกษา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งเป็นสอบแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือกจำนวน 10 ข้อในแต่ละระบบการสอนนิทานชาดก 5 แผนการสอน รวมเป็น 50 ข้อ

4. ผลสัมฤทธิ์ของการเรียน หมายถึง ความรู้ความเข้าใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้หลักเบญจศีล ซึ่งได้เรียนรู้จากชุดกิจกรรมที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

5. ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกความพอใจ ชอบใจหรือไม่ชอบใจในการร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้เรียนแสดงออกต่อชุดกิจกรรมวิชาพระพุทธศาสนาเรื่องเบญจศีลโดยใช้นิทานชาดกและทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้น ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนการสอนและอุปกรณ์การเรียนรู้ และด้านการวัด ประเมินผล

6. ประสิทธิภาพ หมายถึง สภาพการณ์ที่เกิดขึ้น มีการนิยมนิเทศมากกว่าการทำจิตใจให้ผ่องใสถึงสามสังคมไทยจึงทำให้เกิดปัญหาด้านจิตใจและคุณธรรมมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ควรหันมาเน้นการพัฒนาสังคมไทยให้คนไทยมีคุณธรรมพื้นฐาน ให้หันต่อความเจริญทางวัตถุในโลกาภิวัตน์ การเริ่มพัฒนาควรเริ่มพัฒนาบุคคลที่เป็นรากฐานของสังคมที่เป็นเด็กและเยาวชน โดยคาดหวังที่จะให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมพื้นฐานเรื่องเบญจศีล (ศีล 5) โดยใช้นิทานชาดกเป็นสื่อกลางในการเชื่อมความรู้ของครูและนักเรียนทำให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ จึงกำหนดเกณฑ์ ประสิทธิภาพของระบบการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนาไว้ E1 / E2 ไว้เท่ากับ 90/90

7. ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้ทราบข้อมูลความรู้เกี่ยวกับเบญจศีลผ่านนัยเปรียบเทียบที่ปรากฏอยู่ในนิทานชาดก
2. เป็นประโยชน์ต่อการนำไปปรับประยุกต์ใช้ เพื่อสอนให้เด็กและเยาวชนตระหนักรู้ ถึงการนำเอาหลักธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน
3. เป็นแนวทางช่วยให้บุคคลที่กำลังเผชิญกับปัญหา สามารถถกคิดและเตือนสติตนเอง ให้รู้จักใช้สติปัญญาที่ประกอบไปด้วยเหตุผลในการตัดสินใจแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นให้ถูกวิธี
4. เป็นประโยชน์ต่อฆราวาสที่จะสามารถนำเอาหลักธรรม ข้อคิด ที่ได้จากนิทานชาดกมาส่งเสริมพัฒนาพื้นฐานทางจิตวิญญาณให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นอย่างดี
5. ได้นำเสนอการพัฒนากระบวนการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล สำหรับนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร

8. วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 155 คน โรงเรียนวัดจันทรสโมสร กรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 35 คน โรงเรียนวัดจันทรสโมสร กรุงเทพมหานคร

2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

การพัฒนากระบวนการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนาเรื่องเบญจศีล สำหรับนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาโรงเรียนวัดจันทรสโมสร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มีการ

ใช้นิทานประกอบรูปภาพ ตามเรื่องราวของศีล 5 เป็นการวิจัยและพัฒนา(Research and Development) ใช้กระบวนการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methodology) ซึ่งเก็บข้อมูลการพัฒนาระบบและประสิทธิภาพคุณภาพ ใช้วิธีการเชิงปริมาณเป็นวิธีหลักและวิธีการหาประสิทธิภาพเป็นวิธีรองชุดการสอนที่พัฒนาระบบการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ระดับประถมศึกษา ได้แก่คู่มือระบบการสอนนิทานชาดก เกี่ยวกับเบญจศีล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การพัฒนาระบบการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนาเรื่องเบญจศีลสำหรับนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาโรงเรียนวัดจันทรสโมสร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research : R_1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของการพัฒนาระบบการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล สำหรับนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาโรงเรียนวัดจันทรสโมสร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development : D_1) ขั้นตอนการพัฒนาระบบการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล สำหรับนักเรียนประถมศึกษา (D_1 and D_2) เป็นขั้นร่างระบบการสอนนิทานชาดกระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดจันทรสโมสร

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research : R_2) การทดลองใช้การพัฒนาระบบการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล สำหรับนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาโรงเรียนวัดจันทรสโมสร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร เป็น ขั้นตอนของการทดลองระบบการสอนนิทานชาดก ระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดจันทรสโมสร

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (D_2) การพัฒนาระบบการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล สำหรับนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาโรงเรียนวัดจันทรสโมสร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร เป็นขั้นของการประเมินการสอนนิทานชาดกและปรับปรุงระบบการสอนนิทานชาดกระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดจันทรสโมสร

9. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลงานวิจัย

การพัฒนาระบบการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ระดับประถมศึกษา การทดลองแบบกลุ่มตัวอย่างเดียว มีการทดสอบวัดผลก่อนเรียนและหลังเรียน (The One-Group Pretest-Posttest Design) ซึ่งมีวิธีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research : R_1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของระบบการสอนสังคมศึกษาอิงนิทานชาดกใน วิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล สำหรับนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาโรงเรียนวัดจันทรสโมสร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development : D_1) ขั้นระบบการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ระดับประถมศึกษา ในรายวิชาพระพุทธศาสนา (D_1 and D_2) เป็นขั้นร่างระบบการสอนนิทานชาดกระดับประถมศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research : R₂) การทดลองใช้ระบบการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ระดับประถมศึกษาเป็นขั้นการทดลองระบบการสอนนิทานชาดก ระดับประถมศึกษา

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (D₂) ระบบการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ระดับประถมศึกษา เป็นขั้นการประเมินนิทานชาดกและปรับปรุงระบบการสอนนิทานชาดก ระดับประถมศึกษา เป็น 4 ตอนตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ตอนที่ (4.1) เพื่อการพัฒนาระบบการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล สำหรับนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาโรงเรียนวัดจันทรสโมสร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ (4.2) เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพการพัฒนาระบบการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล สำหรับนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาโรงเรียนวัดจันทรสโมสร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ (4.3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยระบบการเรียนการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล สำหรับนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ (4.4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่อการสอนด้วยระบบการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล กรณีศึกษาโรงเรียนวัดจันทรสโมสร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

10. สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาระบบการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล สำหรับนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาโรงเรียนวัดจันทรสโมสร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาประสิทธิภาพชุด กิจกรรม ผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนโดยใช้ระบบการสอนนิทานชาดก และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อระบบการสอนนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนาเรื่องเบญจศีล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนวัดจันทรสโมสร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัยและสรุปผลการวิจัยดังต่อไปนี้

จากการวิจัยเพื่อออกแบบและพัฒนาระบบการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ระดับประถมศึกษา มีผลการวิจัย ดังนี้

1. ได้ออกแบบการพัฒนาระบบการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล สำหรับนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร มีจำนวน หน่วย ได้แก่ หน่วยที่ 1 นิทานชาดกเรื่องปลาอานนท์ราชามหาสมุทร ใช้เวลาเรียน 3 ชั่วโมง หน่วยที่ 2 นิทานชาดกเรื่องดาบสจอมคดโกง ใช้เวลาเรียน 3 ชั่วโมง หน่วยที่ 3 นิทานชาดกเรื่องมานพหนุ่มช่างทอง ใช้เวลาเรียน 3 ชั่วโมง หน่วยที่ 4 นิทานชาดกเรื่องปลาจอมผัดวันประกันพรุ่ง ใช้เวลาเรียน 3 ชั่วโมง หน่วยที่ 5 นิทานชาดกเรื่อง กำเนิดสุรา ใช้เวลาเรียนหน่วยละ 3 ชั่วโมง รวมจำนวน 24 ชั่วโมง ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้ทำการตรวจความถูกต้องของระบบการสอนนิทานชาดก ระดับประถมศึกษา มีความเหมาะสมระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการ

เรียนรู้ สื่อ การวัดผลและประเมินผลและนำมาคำนวณ หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่า ดัชนีความสอดคล้องของระบบการสอนนิทานชาดก หน่วยที่ 1-5 มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 แสดงว่า ระบบการสอนนิทานชาดกมีคุณภาพเหมาะสมและมีความสอดคล้องตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย

. การพัฒนาระบบการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล สำหรับนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 5 ชุด มีค่าประสิทธิภาพ เท่ากับ 95.60/95.44 ถือว่าเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 95/95 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานข้อที่ 1 แสดงว่าระบบการสอนนิทานชาดกนี้นำไปสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจในการใช้การพัฒนาระบบการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล สำหรับนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 – 6 จำนวน 155 และกลุ่มตัวอย่าง 35 คน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อระบบการสอนนิทานชาดก ระดับประถมศึกษา ค่าเฉลี่ย 4.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.50 คะแนน ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัยข้อที่ 2

11. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยการออกแบบและสร้างการพัฒนาระบบการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล สำหรับนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การพัฒนาระบบการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล สำหรับนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร มีจำนวน 5 หน่วย ได้แก่ หน่วยที่ 1 นิทานชาดก เรื่องปลาอานนทร์ราชามหาสมุทร ใช้เวลาเรียน 3 ชั่วโมง หน่วยที่ 2 นิทานชาดกเรื่องดาบสจอมคดโกง ใช้เวลาเรียน 3 ชั่วโมง หน่วยที่ 3 นิทานชาดกเรื่องมานพหนุ่มช่างทอง ใช้เวลาเรียน 3 ชั่วโมง หน่วยที่ 4 นิทานชาดกเรื่องปลาจอมผิดวันประกันพรุ่ง ใช้เวลาเรียน 3 ชั่วโมง หน่วยที่ 5 นิทานชาดกเรื่อง กำเนิดสุรา รวมเวลาเรียนหน่วยละ 3 ชั่วโมง รวมจำนวน 24 ชั่วโมง ชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นจะเรียงลำดับจากเรื่องของเบญจศีล 5 โดยการจัดการเรียนรู้ในครั้งนี้จะดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยแบ่งกลุ่มนักเรียนซึ่งเน้นกระบวนการกลุ่ม ให้นักเรียนมีการช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกภายในกลุ่มของตนบรรลุจุดประสงค์ของการเรียนรู้ ฝึกให้นักเรียนรู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีการยอมรับซึ่งกันและกัน และทำให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงได้มีโอกาสฝึกใช้ทักษะกระบวนการในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนซึ่งจะเป็นได้ว่าการพัฒนาระบบการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ใน วิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล สำหรับนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ในแต่ละระบบการสอนนิทานชาดกได้สอดคล้องกับระบบของการจัดการเรียนรู้ของกรมวิชาการ (กรมวิชาการ. 2546 : 193-194)

2. ผลสัมฤทธิ์หลังการใช้การพัฒนาระบบการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดกใน วิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล สำหรับนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนทำแบบทดสอบหลังการเรียนรู้ซึ่งผ่านการเรียนการสอนของระบบการสอนนิทานชาดกได้คะแนนร้อยละ 93.44 ซึ่งมีคะแนนสูงกว่าสมมุติฐาน

การวิจัยในข้อที่ 1 ที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ระหว่างเรียนและหลังเรียนโดยเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 95 แสดงว่าระบบการสอนนิทานชาดกมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวีระวัฒน์ รอดสุโข (2545 : 111-112) ได้วิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง เบญจศีล 4 พรหมวิหาร 4 ไตรลักษณ์ 3กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการสอนด้วยนิทานและการสอนปกติกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนที่สอนด้วยนิทานประกอบวิชาพระพุทธศาสนา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่สอนโดยการสอนตามปกติเท่ากับ 85.03 / 82.07 และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระประสงค์ หัสรินทร์ (2543 : 5) ที่ได้พัฒนาหนังสือนิทานชาดกวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง ฆราวาสธรรม 4 และเบญจศีล ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่าหนังสือนิทานประกอบการ์ตูนวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องฆราวาสธรรม 4 และเบญจศีล มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.20 / 83.20 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพรรณิ ใจสุข (2549 : 36-37) ได้พัฒนาชุดกิจกรรมในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่องพระพุทธศาสนา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตซึ่งมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสมาน ปลั่งกลาง (2547 : 58-59) ได้ศึกษาหนังสือนิทานชาดกประกอบรูปภาพ เรื่องเจ้าสิบชาติชาดก รายวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีประสิทธิภาพ. 91.92/86.30 ซึ่งเป็นตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้80/80 ผู้วิจัยนำหนังสือนิทานชาดกประกอบรูปภาพ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปใช้กับนักเรียนโรงเรียน ชุมชนเทศบาล 2 (รัฐราษฎร์บำรุง) ปรากฏว่ามีประสิทธิภาพ ดังนี้91.92/86.30 แสดงว่า หนังสือนิทานชาดกประกอบรูปภาพ ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ปกติ

3. การศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาระบบการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล สำหรับนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50 ซึ่งความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนพบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน สนุกกับการปฏิบัติกิจกรรมที่หลากหลาย ตามขั้นตอนแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ประกอบกับนิทานชาดกที่ส่งเสริมองค์ความรู้ของนักเรียน และจากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่านักเรียนมีให้ความสนใจ ตั้งใจและกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้นและแต่ละคนแข่งขันกันทำกิจกรรมด้วยความสนุกสนาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ มานิตา ลีโทชวลิต (2544 : 23-24) ได้ศึกษาการวิเคราะห์นิทานชาดกที่ส่งเสริมสันติธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า ครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยสามารถนำแนวทางการนำนิทานชาดกไปใช้ในการส่งเสริมสันติธรรมสำหรับเด็กปฐมวัยปรับใช้กับนิทานอื่น ๆ เพื่อพัฒนาความสงบภายในของเด็กปฐมวัย เนื่องจากแนวทางการนำนิทานไปใช้กับเด็กปฐมวัยเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมศีลธรรมด้านอื่น ๆ หรือเป็นสื่อในการให้ความรู้แก่เด็กได้อีกด้วย เพราะเมื่อเด็กอยู่ในภาวะที่สงบแล้ว เด็กก็จะสามารถเกิดการพัฒนารอยรู้ต่อคุณค่าที่แฝงอยู่ในสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และงานวิจัยของ สตอลล์ (Stall. 2010 : 5270 – B) ได้ทำการวิจัยสำรวจประสิทธิภาพของการใช้การ์ตูนประกอบการเรียนการสอน เรื่อง การใช้การ์ตูนประกอบการสอนเรื่องคำที่มีหลายความหมาย โดยใช้ประชากรที่มีอายุระหว่าง 8 – 10 ปี จำนวน 23 คน ผลการทดลองพบว่า 1. การสอนโดยใช้การ์ตูนประกอบการเรียนการสอนโดยวิธีปกติมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้

การที่ครูสอนมีความสามารถด้านการเรียนรู้เพิ่มขึ้น 3. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้การบูรณาการมีความสนใจในการอ่านหนังสือเปลี่ยนไปจากเดิมสอดคล้องกับงานวิจัยของอัจฉรา อินทรจุฑกุล (2552:79-80) ได้การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เรื่อง Bird & Insects สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมในระดับที่มากที่สุด โดยที่มีข้อค้นพบว่านักเรียนมีพฤติกรรมสนุกสนานในการเรียนมีความกระตือรือร้นเปิดโอกาสให้นักเรียนปฏิบัติทดลองด้วยตนเองผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย นักเรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเองเพื่อการพัฒนาตนสู่การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

12. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการวิจัยทำให้กล่าวได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้การพัฒนากระบวนการสอน สังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล สำหรับนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร สามารถนำไปใช้ได้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษา หรือสามารถนำระบบการสอนนี้ไปดัดแปลงหรืออาจจะนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ร่วมมือกันเสนอวิธีแก้ปัญหาเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมซึ่งเป็นคุณธรรมพื้นฐานของมนุษย์ที่เป็นประสพการณ์ ตามศักยภาพของนักเรียน เป็นการส่งเสริมการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในสังคม และพัฒนาองค์ความรู้ของนักเรียนได้เป็นผู้มีสติสัมปชัญญะได้เป็นอย่างดี

2. การพัฒนากระบวนการสอนสังคมศึกษา อิงนิทานชาดก ในวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องเบญจศีล สำหรับนักเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร โรงเรียนหรือครูผู้สอนอาจจะนำแนวทางการพัฒนาระบบการสอนนิทานชาดก นี้ไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือประยุกต์ใช้กับนักเรียนในระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา ตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายได้

3. ครูควรศึกษารายละเอียดของระบบการสอนให้เข้าใจและจัดทำสื่อการจัดการเรียนรู้ให้ครบตามทีละบรูว์ หรืออาจจะมีการดัดแปลงให้เหมาะสมกับกิจกรรมเพื่อให้การปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนดำเนินไปอย่างมีลำดับขั้นตอน

13. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการสร้างระบบการสอน วิชาพระพุทธศาสนาเรื่องเบญจศีล ในเนื้อหาอื่นหรือสื่อๆ เช่นเรื่องของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ศาสนปฏิบัติของชาวพุทธ และประวัติความเป็นมาของพระพุทธเจ้า

2. ควรมีการสร้างระบบการสอน สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในระดับชั้นต่างๆ เพื่อให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3. ควรมีการทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในกลุ่มทักษะสาระการเรียนรู้อื่นๆ โดยใช้ชุดกิจกรรมในเรื่องอื่นๆ ระดับชั้นอื่นๆ ที่นักเรียนประสบปัญหาในการเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

4. ควรมีการทดลองเปรียบเทียบระหว่างวิธีการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ระบบการสอนกับวิธีการจัดการเรียนรู้แบบอื่น

บรรณานุกรม

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources)

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources)

กรมวิชาการ. (2546). การจัดการเรียนรู้อุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ค. ข้อมูลวิทยานิพนธ์

ทรงชัย สุนทรชัย. (2546). ผลของวิธีสอนแบบเบญจขันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแบบแก้ปัญหาในโยนิโสมนสิกขา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขยายโอกาส อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.(หลักสูตรและการสอน). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.

พระวิระวัฒน์ รอดสุข. (2545). สังคหวัตถุ 4 พรหมวิหาร 4 ไตรลักษณ์ 3 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการสอนด้วยหนังสือการ์ตูนและการสอนตามปกติ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(บริหารการศึกษา). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พระสมาน ปลั่งกลาง. (2547). การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องพระเจ้าสิบชาติชาดก ด้วยหนังสือนิทานชาดกประกอบรูปภาพ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 การค้นคว้าอิสระ กศ.ม.(บริหารการศึกษา). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุพรรณิ ใจสุข. (2549). การพัฒนาชุดกิจกรรมในการเรียนเรื่องพระพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(บริหารการศึกษา). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุนน อมรวิวัฒน์. (2543). คิดเป็นตามนัยแห่งพุทธธรรม. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540
สุมาลี กาญจนชาติวี. การพัฒนาการเรียนการสอนที่ส่งเสริมคุณลักษณะของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาในการสร้างความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิซิม” วิทยานิพนธ์ ค.ด. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อนุชิต จิตนุกุล. (2550). วิเคราะห์คุณธรรมจากนิทานชาดก ฉบับกรมวิชาการ. วิทยานิพนธ์ศษ.ม. (วิชาภาษาไทย).สงขลา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.